

ELS 15 LLINATGES EN EL PRESBITEROLOGI MALLORQUÍ I MEMBRES QUALIFICATS DE LA NOSTRA ESGLÉSIA QUE PORTEN AQUESTS LLINATGES

Pere Fiol i Tornila
Rector emèrit

Resum

La pervivència del record de les condemnes inquisitorials sobre quinze llinatges concrets ha caracteritzat la història contemporània de Mallorca, sobretot en certs ambients clericals en què sorgiren polèmiques al respecte. L'autor analitza el seu paper en el nostre presbiteri secular diocesà i en seglars eminents per la projecció de les seves obres apostòliques i intel·lectuals.

Paraules clau

Aguiló, Bonnín, Cortès, Fortesa, Fuster, Martí, Miró, Picó, Pinya, Pomar, Segura, Tarongí, Valentí, Valleriola i Valls. Xuetes. Preveres. Discriminació.

Pens que tots sabem l'origen d'aquests 15 llinatges. Quedaren estigmatitzats pels quatre actes de fe que es feren al Convent de Sant Domingo de Palma els dies 07.03.1691; 01.05.1691; 06.05.1691 i 02.06.1691. Els inquisidors Pedro Guerrero de Bolaños y Zambrano (andalús) i el navarrès José de Hualte són els qui els dugueren a terme. El primer presidí els quatre Actes de fe i el 1692 deixà Mallorca per anar a presidir el Tribunal de Còrdova. El segon començà per voler fer obres al Casal de la Inquisició i el 1693 volia fer pintar totes les gramalletes dels judicats a partir de 1645. Aquí començaren les discussions sobre per què gastar uns diners per una cosa

que no valia la pena, però hi havia massa interessos i sols es pintaren els quadres dels ajusticiats a partir de 1675, que són els quinze llinatges que han passat a la nostra història amb el sobrenom de «xueta» a causa del «que se renueven los sambenitos de 1675 hasta hoy y no más». Així han quedat: Aguiló, Bonnín, Cortès, Fortesa, Fuster, Martí, Miró, Picó, Pinya, Pomar, Segura, Tarongí, Valentí, Valleriola i Valls. Cal dir que «Martí», normalment, no és considerat xueta (1).

Sabem que la ràbia que hi havia a Mallorca contra la Inquisició no era poca i pens que és una de les causes per la qual s'esbucà l'antic convent dominicà i es feu malbé el seu arxiu, per aquesta raó Miquel Forteza Piña (1888-1969) es traslladà a Madrid, on es guardava la còpia dels documents destruïts a Mallorca, i ens ha ofert tots els llinatges que foren judicats a Mallorca. Com podem veure, són pocs els que no hi passaren: (2)

Aguiló	Dameto	Massot	Rossinyol
Amorós	Daviu	Maymó	Sabater
Andreu,	Domènech	Miró	Saforteza
Arbona	Domingo	Monar	Sagranada
Arnau	Duran	Morro	Sala
Barbarí	Escales	Moyà	Salom
Barceló	Ferrando	Mulet	Salvat
Beltran	Ferrer	Muntaner	Sastre
Bennàssar	Fiol	Noguer	Segura
Blanch	Fornés	Noguera	Serra
Bonet	Forteza	Olivar	Soler
Bonnín	Franch	Parets	Suau
Bosch	Fuster	Pellicer	Sureda
Brondo	Galiana	Picó	Tarongí
Canet	Garau	Piña	Terrades
Carbonell	Garcia	Pomar	Togores

Cardona	Garí	Pons	Torrella
Castell	Garriga	Porsell	Torres
Castellà	Gener	Prats	Truyol
Castelló	Gilabert	Pujol	Umbert
Cavaller	Grau	Quart	Valentí
Cerdà	Gual	Ramon	Valleriola
Cerdó	Jordà	Rebassa	Valls
Colom	Jordi	Ribes	Vicens
Coll	Juan	Riera	Vidal
Company	Julià	Ripoll	Vila
Corretger	Llorens	Rius	Vilanova
Cortès	Martí	Rotger	Vives
Dalmau	Massip	Roig	

Els portadors d'aquests quinze llinatges tenien dificultats per accedir al ministeri sacerdotal?

Pens que llegint l'article sobre l'enfrontament Tarongí-Maura quedarà resolta la qüestió. Aquí sols vull fer notar que els problemes no eren sols per arribar al sacerdoci, el problema era per accedir a qualsevol professió, ja que no eren admesos als Gremis, a la Universitat..., és per aquesta raó que quan es va publicar la nova edició de *la Fee Triunfante* del P. Garau l'any 1755 (3), els xuetes van veure que hi havia gent interessada que la situació d'exclusió que patien es perllongàs, però els Borbons volien fer una nova nació, bastava veure els Decrets de Nova Planta que havien promulgat, i semblava que les paraules Despotisme Il·lustrat volien dir «revolució des d'alt». Era clar que els mallorquins volien mantenir l'exclusió, però era evident que el Govern volia anar per altres camins. Els xuetes elegiren sis representants que dia 12.02.1773 es presentaren davant el rei Carles III (1759-1788) presentant-li una súplica acompanyada d'uns certificats redactats pels rectors i superiors dels Convents de Palma dient que eren

bons cristians i fidels complidors dels preceptes de l'Església. Manifestaven que eren exclosos de tots els oficis, honors i avantatges legals tant de l'Estat Eclesiàstic com de l'Estat Secular. Afirmaven que eren bons per a pagar els impostos com qualsevol altre ciutadà, però no podien gaudir dels avantatges que les lleis oferien.

La Cort de Madrid va voler verificar els arguments presentats pels representants dels xuetes i la resposta que va sortir de Mallorca va venir:

De l'Estat Eclesiàstic.

Del rector de la Universitat i dels catedràtics.

De l'Audiència.

De la Ciutat de Palma, com a perllongadora de les institucions de l'antic Regne de Mallorca.

Del síndic clavari de la Part Forana de Mallorca.

La resposta era un clar **NO**. S'havia de mantenir la segregació i l'exclusió:

Manifiesto político Histórico Legal por la Ciutat de Palma y Síndicos Forenses de la Isla de Mallorca y su Real Universidad Literaria, sobre que en observancia con sus Estatutos, Ordenanzas, buenos usos y costumbres se deniegue la igualdad, que los descendientes de Estirpe Hebrea habitantes de aquella Isla, pretenden con los demás cristianos viejos mallorquines sin hacerse novedad con los estatutos y Ordenanzas aprobadas de los Cuerpos, Colegios, Gremios, Comunidades de que hasta ahora han sido excluidos los descendientes de Judíos (4).

Les raons que donaven els representants del poble mallorquí no deixen de ser, almanco, pintoresques, ja que diuen que

no estan empegueïts de casar-se amb gent que ha estat condemnada per la Inquisició, que cap d'ells, per malalt que estigui, no va a l'Hospital com fan els altres, sinó que entre ells s'ajuden. Com no ho havien de fer si l'Hospital els barrava les portes i hi havia una oposició frontal a matrimonis «mixts»? Tot això, com sempre, es volia vestir de seny, argumentant que s'havia de fer a poc a poc i d'aquesta manera es volia consagrar que no es mogués res i tot seguís igual.

Dia 10.12.1782 el rei Carles III donà la que es coneix com a **Primera Pragmàtica** rebutjant tots els arguments presentats. La **Segona Pragmàtica**, rebutjant els nous arguments presentats, fou donada dia 09.10.1785 i amb paraules prou clares diu que declara «a los referidos individuos, vulgarmente llamados de la Calle, aptos al servicio de mar y tierra en el Ejército, y Armada Real, y para otro cualquier servicio del Estado» (5).

Què hi havia de prohibicions?

Les Constitucions de la Sapiència

Sens dubte era la inèrcia de la història, però quan s'aprovaren les Constitucions del Col·legi de **la Sapiència** dia 13.09.1633, a l'article II «De numero et qualitate collegialium», diu que els col·legials han de ser mallorquins, pobres, han d'haver complert els 18 anys en el moment que entrin «ex honestis parentibus non natis seu convictis, vel aliis infamibus» (6) i aquesta actitud s'ha mantingut fins als nostres dies, com recentment ho ha recordat Miquel Alenyar i Fuster en el llibre *Dels meus records. Memòries 1939-2017* (7).

Si les Constitucions de la Sapiència ho diuen així de clar l'any 1633, poc havia variat la situació quan el bisbe Pere

d'Alagó i Cardona (1621-1701), bisbe de Mallorca de 1684 a 1701, qui va viure la cremadissa dels jueus de 1691, va fer els Estatuts de la Universitat Pontificia de Mallorca i el 1697, dia 16 d'octubre, aconseguí l'aprovació del rei perquè pogués funcionar. És evident que quan fundà el Seminari Conciliar de Mallorca dia 29.06.1700, en els Estatuts es recollia aquesta preocupació de tancar les portes als fills dels conversos.

Les Constitucions del Seminari

La biblioteca del Seminari guarda l'exemplar que pertanyia a l'antic Convent de Sant Francesc i que gràcies a les gestions que es feren en temps del rector Pere Josep Llompart i Campins (1807-1893), rector del Seminari de 1854 a 1893, i de Miquel Maura i Muntaner, rector de 1895 a 1915, acabaren amb l'entrega d'«un ejemplar de cada una de las obras que por duplicado existen en aquel establecimiento» (Biblioteca de Palma de Mallorca), on s'havien arreplegat tots els llibres dels extingits convents dels frares exclaustrats (8). L'edició conservada en la biblioteca del Seminari porta dues inscripcions fetes a ploma, una indica la procedència del Convent de Sant Francesc, i l'altra diu «Al fin están las del Colegio de la Sapiencia». Malgrat aquesta nota he de dir que no hi són i que es veu que han estat arrabassades (9).

Aquestes Constitucions tenen un títol prou aclaridor: *Constituciones del Seminario de San Pedro, que conforme a lo dispuesto por el Sacro Concilio de Trento ha erigido en Mallorca el Ilustrissimo Señor Don Pedro de Alagón Arzobispo, Obispo de dicha Ciudad, y Reyno, y del Consejo de su Magestad. Mallorca por Miguel Capó Impresor. Año MDCC.*

Hi ha 12 Capítols o «Títulos».

Título I Del número, y calidades que han de tener los que se

han de recibir para Seminaristas. 13 articles.

Título II De la vida, y costumbres de los Seminaristas, y ejercicios de virtud. 22 articles.

Título III De la enseñanza de las letras, y ejercicios litterarios. 10 articles.

Título IV Del gobierno doméstico del Seminario. 26 articles.

Título V De la administración de la hacienda del Seminario. 18 articles.

Título VI Del Oficio del Retor. 5 articles.

Título VII Del oficio del Vice-Retor. 6 articles.

Título VIII De los Consiliarios. 2 articles.

Título IX De los Familiares. 5 articles.

Título X De los salarios que ha de pagar el Seminario. Un sol article.

Título XI De los juramentos que han de prestar los del Seminario. Un sol article on hi ha la fórmula que han de dir: rector, vice-rector, Seminaristes, consiliaris, familiars.

Título XII De las Constituciones, y penas. 5 articles.

És l'article 4 del Títol primer el que prohibeix l'entrada al Seminari dels portadors dels 15 llinatges, i ho fa amb aquestes paraules:

«Las calidades que han de tener los Seminaristas, han de ser, que sean naturales de nuestra Diocesi, y de legítimo matrimonio, que tengan por lo menos doze años, que sean de sangre limpia, que sepan leer, y escribir razonablemente, cuia habilidad, é inclinación dé esperanças que han de perseverar en el camino de la Iglesia, que haian de ser hijos de Padres pobres, pues la principal mira que ha tenido el Concilio en la erección destes Seminarios, ha sido aiudar á aquellos que tienen buen natural, y habilidad, é inclinación á los Estudios, que por falta de medios no pueden emplearse en ellos, y que haian de tener primera tonsura, ò que no

quede por ellos recibirla; y las mismas calidades han de tener los Convictores, excepto la de la pobreza,»

L'article 5 del mateix Títol I ens diu que després que s'hauran rebut totes les sol·licituds per entrar al Seminari, s'ha de fer una investigació secreta «y en cuanto à la vida, costumbres, y limpieza de sangre, ha de ser la instrucción que se ha de remitir al que se diere la comission conforme la que se despacha para Ordenes sacros».

Malgrat que ja sigui un fet conegut, direm que dia 29.06.1700 el Seminari començà amb 8 seminaristes pobres i atesos per la Diòcesi i 4 «convictors», o sigui seminaristes la família dels quals es feia càrrec de les despeses. Estava previst que quan s'acabassin les obres podria aixoplugar 16 seminaristes i 8 convictors i més si el lloc ho permetia i es podia habitar amb comoditat. És evident que no n'hi ha cap dels 15 llinatges.

Les Constitucions de la Universitat 1697

Constituciones. Estatutos, y Privilegios de la Universidad Luliana del Reyno de Mallorca foren aprovades per decret reial de 16.10.1697 i publicades a Can Guasp el 1698. Hi ha 30 «Títulos» que van regulant la vida humana, social, espiritual i acadèmica dels estudiants, i és en el Títol XVIII, tot parlant «De los grados de Theologia» que ens diuen: «Item estatuimos, y ordenamos, conformándonos con lo que los Magníficos Jurados nos han representado, que ninguno pueda graduarse en esta Universidad, que tenga algun impedimento público de sangre no limpia, de malas costumbres, ó de otra infamia pública: y para esto el Retor antes de admitirle á examen alguno, lo considere y examine, no dando lugar á sospechas, ni á calumnias, ni á detraçiones, sino solo á infamias manifiestas, y claras: y para acertarlo, apareciendose reparo,

convocarà al Collegio de la facultad, de que se pretendiere graduar, y precediendo juramento de proceder según sus consciencias, y de Secreto, les requerirà por su juramento, si saben en la persona de tal pretendiente algunos de los dichos impedimentos de infamia clara, y manifiesta, y soltado el reparo passara á admitirle, ó no admitirle á los examenes» (10).

El bisbe diu clarament que segueix el camí que els jurats li han demanat o mostrat. Pensem que les constitucions de la Universitat es redacten el 1697 i les del Seminari el 1700. És el mateix bisbe i per a la mateixa societat, per tant, no canvia res.

L'arribada dels Borbons i la implantació que coneixem amb el nom de *Despotisme Il·lustrat* i la nova manera que tingueren d'organitzar el Regne, explicat en el Decret de Nova Planta, feren aixecar moltes esperances. No oblidem que Jovellanos (1744-1811) residí a Mallorca i, malgrat que fos un presoner o desterrat, tenia fort ascendent i bé predicà que calia reformar Espanya propasant la Reforma Agrària, la Reforma Universitària i el desmantellament de la Inquisició. He de dir que en els Pontificats de Juan Díaz de la Guerra (1772-1777), en el pontificat de Bernat Nadal i Crespí (1794-1818) i en el de Rafael Manso (1847-1851) hi hagué algunes ordenacions de xuetes, però fou de manera més aviat personal i tant Guerra com Manso no gaudiren de gaire bona fama, de totes maneres els aires reformistes que es respiraven a la fi del segle XVIII foren la causa de la moguda dels xuetes mallorquins que arribà a Madrid i les respostes de Carles III (1759-1788) expressades en les pragmàtiques de 1782, 1785 i 1788. Tira-tira s'anaren destruint barreres, però no les eclesiàstiques, com diu Tarongí el 1877: «Antiguamente [haver nascut xueta] les impossibilitaba de ejercer cargos y

empleos civiles y militares; pero esa imposibilidad ha caído en desuso, gracias á la ilustración y adelantos generales. Pero los teólogos mallorquines no entienden en eso de ilustración; allá se quedan ellos con sus debilidades del siglo XVII» (11).

L'afany reformista que es manifestava en diferents fronts, el podem concretar a Mallorca en la Societat Econòmica Mallorquina d'Amics del País (SEMAP), que, creada el 1778, anirà alimentant diferents projectes reformistes, mentre també ajudà a implantar el liberalisme. Un dels projectes que pogué dur endavant fou la creació de l'Institut Balear (1836), que passà per moltes i diferents etapes: Estudi General Lul·lià; Monti-sion... En principi es pensava que fos un Seminari de Nobles, però anà canviant cap a un centre educatiu modern, obert a tots els sectors socials amb ensenyaments generals i moderns, gratuït i altruista. Una bona temporada aixoplugà un Internat possibilitant que els joves de la Part Forana poguessin accedir als estudis superiors (12).

Aquest Centre, malgrat que una bona part de la nostra societat desitjàs que es convertís en Centre Universitari, no hi arribà mai, per aquesta raó el bisbe Antonio Pérez de Hirias (1825-1842) hagué d'anar creant les càtedres pròpies dels estudis eclesiàstics al Seminari, com bé ho recorden aquestes paraules que encapçalen el primer «Llibre de Matrícula» del Seminari, «empezado en el año 1830»:

«Advertencia. En el año mil ochocientos treinta, teniendo en consideración el Illmo. Sr. D. Antonio Pérez de Hirias Obispo de esta Diócesis, que en esta Isla no quedaban públicas escuelas de Teología en razón de haber el Rey N. Sr. suprimido la Universidad de este Reyno por su Rl. Orden de 28 Diciembre del año anterior, en la que tuvo á bien hacer algunas alteraciones en el Plan vigente de Estudios; resolvió,

siguiendo la mente del Sto. Concilio de Trento y el ejemplo de muchos otros sabios y zelozos RR. Prelados de la Iglesia, establecer Catedráticos en este Seminario que enseñasen las ciencias eclesiásticas y Filosofía á los Seminaristas y Fámulos estudiantes del mismo establecimiento, haciendo igualmente estensiva esta enseñanza á los escolares externos de buena conducta y constante aplicación que concurriesen con puntualidad y aprovechamiento á las Cátedras que por entonces debían instituirse; y no sugfragando para dotación de estas, la Cortedad de rentas del Seminario, resolvió también satisfacerla de su propia mensa hasta que para ella hubiese conseguido arbitrios suficientes.

Para el cumplimiento de esta tan sabia como ventajosa resolución, en trece de Octubre del mencionado año 1830 el memorado Sr. Obispo, oido el parecer de los Señores Diputados de Disciplina D. Juan Muntaner y D. José Vilella Canónigos de esta Sta. Iglesia, nombró Catedrático de Instituciones Teológicas al R.P.M.Fr. José Desiderio, idem de Teología Moral y Religión al R.P.M.Fr. Gonzalo Ferragut, ambos Dominicos; Catedráticos de Filosofía al R.P.Fr. Nicolás Buadas, Agustino, Lector de Filosofía y Teología al R.P.Fra Jayme Roselló, Franciscano, Lector de Filosofía y Catedráticos los dos en esta facultad de la suprimida Universidad, y á D. Pedro José Llompart, Diácono actual fámulo y cursante del 4º año de Teología, preveniendo que el curso debía empezar el día 18 del mismo Octubre con los libros de asignatura y bajo las condiciones prescritas en el Plan General de Estudios y posteriores Reales Ordenes; lo cual á la letra verificado, quedó este Seminario, en virtud de los artículos 9 y 10 del citado Plan General incorporado á la Universidad de Cervera, por ser esta á la cual mencionada Real orden de 28 Diciembre, agregó la suprimida Universidad de Mallorca sustituida en el Seminario Conciliar.

En consecuencia de esta incorporación, pudo este Seminario dar matrículas y probar cursos de Filosofía y Teología á sus internos Alumnos, como también á los escolares externos, pero de Filosofía solamente concurriendo en unos y otros los requisitos prevenidos en el susodicho Plan, y haciéndose cuanto él y Reales Ordenes disponen en esta materia. En cuya suposición, y usando de la predicha facultad, se continuarán en este libro todas las diligencias que se practicarán para matricular y probar cursos, no solo á los Alumnos internos, sino también á los cursantes externos á que haya lugar conforme lo establecido en el Plan y resuelva en todos tiempos la superioridad. Antonio Jaume, Rector (firmat)» (13).

El primer curs d'aquesta nova singladura del Seminari (1830-31) hi hagué matriculats entre externs i interns, 30 seminaristes, dels quals dos deixaren. No hi ha cap xueta. Diré que el rector era Mn. Antoni Jaume i el vicerector el P. Antoni Vich SJ. En el curs 1834-35 fa exàmens per entrar al Seminari Josep Martí i Pou de Palma. És bo de fer pensar que fou considerat no xueta per l'ambivalència d'aquest llinatge, però en el curs següent, el 1835-36, veim matriculat a primer de Filosofia, com a alumne extern, el solleric Pere Antoni Marqués i Miró (14). Josep Martí i Pou està matriculat a segon de Filosofia Aquest curs hi ha canvi de rector, és Mn. Joan Gamundí (15). El llibre I de Matrícula acaba al foli 64. Sabem que el Seminari restà tancat fins el 1846, ja que les disposicions del Govern prohibint les ordenacions *in sacris* feien del tot innecessari el treball formador per a novells preveres. Sabem que un bon grapat dels nostres seminaristes passaren a Itàlia i que allà foren ordenats, entre ells Pere Antoni Marqués i Miró (16).

Passada la tempesta, s'obrí de bell nou el Seminari per iniciar el curs 1846-47. La Diòcesi estava en Seu Vacant perquè

dia 18.12.1842 havia mort el Dr. Antonio Pérez de Hirias. S'havia intentat, infructuosament, que el prevere mallorquí Mn. Joan Muntaner i Garcia (1766-1847) acceptàs la Mitra mallorquina. Dia 22.04.1843 havia estat nomenat bisbe de Mallorca el canonge de València Miquel Cortés, qui s'estimà més ésser senador per Castelló. S'haurà d'esperar fins a 1848 perquè arribi el nou bisbe Rafael Manso (1847-1851) (17). Aquesta nova etapa del Seminari estarà presidida per un rector nou, Mn. Mateu Jaume i Garau (1811-1886), qui havia estat secretari de Cambra del bisbe Pérez de Hirias, ho serà de Rafael Manso i de Miquel Salvà fins que serà nomenat bisbe de Menorca. L'any 1835 el senyor bisbe l'havia volgut nomenar catedràtic de Teologia Dogmàtica, però els altres professors el vetaren. L'any 1849 es llicencià en Teologia en la Universitat Central de Madrid i en aquesta nova etapa del Seminari és el rector i té com a vicerector, secretari d'Estudis i majordom, Mn. Cristòfol Feliu i Mora (18).

Aquests anys trobam que el Seminari torna a organitzar-se tira-tira. Veim com seminaristes, que hagueren d'interrompre els estudis per la «desaparició» del Seminari, ara volen tornar a seguir, tal és el cas de Jaume Pons i Morro de Campanet, qui era alumne de Teologia en el curs 1835-36, es torna a matricular a Teologia en el curs 1848-49. El cas més extrem seria el de Miquel Barceló i Amengual (1820-1887), germà de Mn. Andreu (1818-1872), ambdós oncles materns del futur bisbe Pere Joan Campins i Barceló (1898-1915). Andreu, quan es tancà el Seminari per la prohibició d'ordenar *in sacris*, passà a Itàlia i allà fou ordenat prevere el 01.11.1843. Miquel deixà els estudis, es casà amb Anna Nicolau i Campins, obrí un forn en la parròquia de Sant Miquel, però quedà vidu i sense fills, per aquesta raó pensà de seguir els estudis eclesiàstics (19), el 1859 demanava Tonsura. Dia 19.07.1860 feia Títol de Patrimoni per poder passar als Ordes Majors i

en les Tépores de setembre de 1862 era ordenat prevere a la capella del Palau. Fou uns anys vicari d'Escorca, atenent els pelegrins que pujaven a Lluc, fins que retornà a Palma, quedant adscrit a la Seu, on li arribà la mort, als 62 anys, dia 17.08.1882. La nota necrològica ens parla d'«ejemplar y apreciable sacerdote» (20).

A més del Seminari, hi havia altres camins per arribar al sacerdoci?

La resposta és ben afirmativa. Ho acabam de veure en el cas de Mn. Miquel Barceló i Amengual i crec que és el camí que feren gran part de joves xuetes que veien com no eren gaire ben vistos en el Seminari i tenien altres camins per poder arribar al sacerdoci, i atès el cas que tenc documentat el de Mn. Miquel Tortell i Simó (1802-1868), esbrinarem aquest camí.

El mes de juny de 1819 mor l'organista de Muro Mn. Antoni Franch i Calvó. El Reverend Comú d'aquella parròquia tria el jove Tortell com a organista, té 17 anys. Dia 26.05.1820, a la capella del Palau, rep la clerical Tonsura i així podrà gaudir del Benefici de l'orgue de la parròquia nadiua. Dia 20.11.1823 es convoquen oposicions per a organista de la Seu i el jove clergue Tortell s'hi presenta, es fan els exercicis pertinents i dia 22.12.1823 era elegit organista. Comença la tasca i gaudeix del Benefici, però també tindrà el deure de preparar-se per al sacerdoci i, aconsellat per la gent de la Seu, seguirà el camí que aquests certificats ens mostren, tot demanant rebre els Ordes Menors i el Sotsdiaconat:

1^a «L'abaix firmant certifica que D. Miquel Tortell, Clergue i Beneficiat a l'Església Catedral, estudia amb mi les regles de

l·latinitat, i perquè consti on calgui firm la present certificació a Palma, dia 10 de Febrer de 1824. Fra Ignasi Ramis, Trinitari (firmat).

2ª Certificat firmat pel Dr. Pere Josep Galmés, prevere i domer de la Seu que «asiste al coro y es hombre de buena fama vida y costumbres» 15.02.1824.

3^a El prevere Guillem Pujol certifica que «frecuenta los Sacramentos de Penitencia y Eucaristía bajo mi dirección» 09.02.1824.

Presenta també quatre testimonis com mentre és persona de bons costums i té idoneïtat per al ministeri sacerdotal. Els testimonis declaren dia 13.03.1824. El primer és Miquel Brotat i Muntaner, notari, de 59 anys, fill de Jaume i Anna. El segon és Miquel Brotat, prevere beneficiat a la Seu, té 26 anys. El tercer és el prevere Jaume Serra, de 25 anys, i el quart, un tal Bernat Calvó, fill de Bernat i de Joana Maria, jove murer que estava estudiant Filosofia a Palma i tenia 21 anys.

Es mana que es facin publicades a les parròquies de Santa Eulàlia de Palma i a la de Muro. La resposta de Muro diu: «Les presents s'han publicat en aquesta parròquia de la Vila de Muro en tres dies de Festa, al temps de l'Ofertori de la Missa Major, i passades les 24 hores des de la darrera publicada, no s'ha manifestat cap impediment ni un. I perquè així consti, firma a Muro i en la Vicaria, dia 22 de Març de 1824. Rafel Janer, Prevere i Vicari de Muro (firmat).»

Aquests documents acompanyaren la instància que, dirigida al senyor bisbe, firmava Tortell:

«Il·lustríssim i Reverendíssim Senyor

Miquel Tortell, Tonsurat, Beneficiat i Organista en esta Santa Església, amb el més degut respecte a V.S. Il·lustríssima exposa: que des de la seva més tendra edat l'han acompanyat sempre vivissims desitjos de servir Déu en l'estat Eclesiàstic, per això es dedicà als estudis de llatinitat i en la professió de tocar l'Orgue; fruit del seu esforç fou aconseguir, per oposició, dia 22 de Desembre del proppassat any, l'ofici col·latiu d'Organista en la dita santa Església. I com que una de les condicions que aleshores li posaren és la de suplir als Sotsdiaques quan faltassin i no estàs ocupat en el seu ofici. Per tant a V. S. Il·lustríssima suplica que acompanyant dels documents necessaris i tenint ja l'edat competent, es digni, en la propera celebració d'Ordes generals, admetre'l per a les quatre menors i el sagrat orde dels Sotsdiaconat; favor i gràcia que espera aconseguir de la notòria bondat de V. S. Il·lustríssima. Palma 13 de Febrer de 1824. Miquel Tortell (rúbrica) Tonsurat. Beneficiat d'Orgue.»

Dia 03.04.1824 rebia els quatre Ordes menors i el Sotsdiaconat de mans del bisbe González Vallejo (1819-1824). Els esdeveniments polítics feren que aquest bisbe sortís de Mallorca quan acabà el trienni liberal i s'hagué d'esperar que entràs un nou bisbe, el Dr. Antonio Pérez de Hiras (1825-1842), qui l'ordenaria de diaca dia 18.02.1826 i de prevere dia 10.03.1827 (21).

Aquest camí fou emprat per no pocs mallorquins per arribar al sacerdoci i sols tira-tira s'anirà complint el manament de Trento sobre l'internat en els Seminaris. Molts portadors dels 15 llinatges empraren aquest camí per consagrar-se al Senyor.

Quan es rebien els Ordes?

Poc hi ha a veure amb la manera com la majoria dels capellans actuals férem aquest camí. Ens poden servir de mostra les disposicions que sortiren dia 07.08.1891:

Tonsura. Cal haver aprovat la Llatinitat (4 cursos)

Menors. Cal haver aprovat la Filosofia (3 cursos)

Majors. Cal haver aprovat el IV de Teologia els alumnes de la carrera llarga.

Els alumnes de la carrera Curta bastava haver aprovat el segon curs de Moral (22).

Posteriorment i mirant d'afavorir l'internat, dia 09.11.1891, sortiran aquestes altres disposicions:

Tonsura i Menors: Els interns hauran de cursar el primer de Filosofia.

Els externs hauran de fer primer de Teologia.

Sotsdiaca: Els interns hauran d'estar en IV de Teologia.

Els externs hauran d'haver acabat IV de Teologia.

Prevere: Ja no es preveu que hi hagi externs.

Els de carrera normal hauran d'haver aprovat IV de Teologia.

Els de la carrera curta hauran d'haver aprovat el segon de Moral (23).

Resseguint els llibres de Matrícula del Seminari

En el curs 1856-57 s'instaura la carrera abreuçada. No hi trobam cap xueta que s'hi apuntàs. En els estudis normals hi ha tres alumnes de Llatinitat, dos a Humanitats i un a Filosofia. Així va el curs al Seminari. Hi ha un gros traspàs d'alumnes que havent fet el segon ensenyament a l'Institut, passen al Seminari per fer els estudis eclesiàstics. Quan s'obrí

el curs 1866-67 hi ha un Reial Decret, firmat per la reina i pel ministre de Foment, Manuel de Ondio, en el qual s'equiparen els estudis del Seminari als dels Instituts. Hi ha d'haver examen i pagament de matrícules i s'exigeix als professors del Seminari que hagin de tenir la mateixa titulació que els professors dels Instituts, donant-se un termini de tres anys perquè puguin graduar-se (24). Per aquest curs hi ha cinc alumnes xuetes a primer; dos a segon; un a tercer; cap a 4t, 5è i 6è; 3 a primer de Teologia; un a 6è i un a primer de Cànon. Dia 11 i dia 16 s'enviaren les notes a la Universitat de Barcelona (25).

Seguint els llibres de Matrícula, podem veure que cada any hi ha xuetes que entren al Seminari i crec normal que també n'hi hagi que deixen. He notat que els de Palma hi entren més joves: 11 o 12 anys; mentre que els de la Part Forana ja són més grans, 16 o 17. Atès el cas que el llatí s'estudiava fora del Seminari, n'hi ha que, havent aprovat primer, es presenten a segon o tercer, uns anys després.

Referent a l'Ordenació Presbiteral, seguint les llistes que surten al BOBM, he de dir que normalment ho fan amb els altres mallorquins que eren ordenats. Cal tenir present el que hem dit abans, era un procés molt personal. Durant el llarg pontificat del Dr. Antonio Pérez de Hírias (1825-1842) i gairebé fins a l'estabilitat que mostrà el pontificat del Dr. Miquel Salvà i Munar (1851-1873), molts seminaristes mallorquins hagueren d'anar a ordenar-se a Menorca o a València. De totes maneres, he pogut fer aquest resum dels sacerdots xuetes ordenats, o almanco l'any que feren el Títol de Patrimoni per poder accedir als Ordes Majors. Cal no oblidar que, per ser ordenats fora, havien de tenir les lletres dimissòries donades per Mallorca i que quedaven incardinats a la nostra Diòcesi.

N'he trobat 13 d'ordenats abans de 1800. L'any 1800, 1802 i 1803 un, 1808, 2; 1809 un; 1810 un, 1811 tres, 1812, un; 1813 un; 1816, un; 1817 dos; 1818 quatre; 1824 dos; 1827 un; 1829 un; 1830 dos; 1831 un; 1845 un a Itàlia; 1852 un; 1861 dos; 1864 dos; 1868 un; 1872 quatre; 1875 dos; 1877 un; 1879 un; 1880 un; 1882 tres; 1886 tres; 1887 tres; 1888 un; 1889 un; 1891 dos; 1892 dos; 1895 tres; 1896 un; 1897 tres; 1898 un; 1899 un; 1900 tres; 1901 un; 1903 un; 1905 un; 1906 un; 1911 un; 1912 un; 1913 cinc; 1916 un; 1918 un; 1920 un; 1922 un; 1925 un; 1926 dos; 1928 dos; 1930 un; 1933 un; 1937 un; 1941 tres; 1942 un; 1945 un; 1946 un; 1950 un; 1955 un; 1956 dos; 1959 un; 1962 dos; 1966 un; 1967 un; 1973 dos; 1996 un; 2004 un.

Càrrecs i oficis

Partint de la distribució que hi ha a la Guia de 1904, he de dir que hi ha 717 preveres censats, dels quals 29 són dels 15 llinatges. Hi ha 3 vicaris, 23 preveres adscrits i 3 que són fora Mallorca.

Diré que a les planes 107 i 108 del mateix BOBM hi ha un llistat de 85 quaresmers, dels quals 6 són xuetes. Mn. Bartomeu Pinya i Cortès (26) la predicarà a la parròquia ciutadana de Santa Creu, Mn. Claudi Fuster i Pomar, que estava adscrit a Santa Catalina, la predicarà allà, i els altres quatre ho fan a Alaró, Andratx, Petra i Pollença.

A la Guia de 1906 hi trobam poques variacions, ja que hi ha 24 adscrits i dos vicaris. L'any 1913 hi va haver les oposicions a Rectoria que suposaren una oportunitat grossa davant la creació de nombroses parròquies i la necessitat de nous vicaris. Entre els 85 preveres que firmaren les oposicions no hi ha cap xueta. En canvi, en trobam set que foren els

quaresmers per aquell any: Mn. Francesc Segismond Forteza per a Santa Eulàlia, Mn Joan Aguiló per a Manacor, Mn. Miquel Fuster per a Petra, Mn. Miquel Pomar per a sa Pobla, Mn. Nicolau Cortès per a Valldemossa, Mn. Joan Aguiló per a Capdepera i Mn. Francesc Fuster per a Lloret.

A la Guia de 1928 ens trobam que hi ha 585 capellans censats, dels quals 35 són xuetes. Hi ha dos rectors, vuit vicaris, 15 adscrits i dos que habiten fora de Mallorca.

A la Guia de 1959 tenim 454 preveres diocesans i que tinguin els dos llinatges dels 15 n'hi ha 17, dels quals 2 són rectors, 7 vicaris i ja no hi ha cap adscrit. N'hi ha que estudien fora Mallorca i altres de vinculats a Col·legis i altres Institucions.

A la Guia de 1973 hi trobam 471 preveres diocesans dels quals 14 són xuetes. Hi ha 4 rectors i 5 vicaris. No hi ha cap adscrit, però sí preveres jubilats i d'altres que s'han secularitzat.

A la Guia de 1985, dels 365 preveres que hi ha censats, n'hi ha 9 que tenen els dos llinatges xuetes i dos que sols en tenen un. Hi ha 7 rectors, un vicari i tres adscrits.

A la Guia de 1993, hi ha 318 preveres, 6 que tenen els dos llinatges, 4 que en tenen un. A la de 2010, són 263 els preveres. N'hi ha dos dels dos llinatges, 4 d'un sol llinatge. Crec que el panorama presentat és prou clar per veure com tira-tira «la preocupació» s'ha esvaït.

Acceptació o rebuig?

Pens que cal matisar la resposta. És molt diferent la resposta que trobam a Ciutat o a la Part Forana. Als pobles, els

preveres xuetes són acceptats de la mateixa manera com són acceptats els altres membres del poble. El caràcter, la senzillesa, la humilitat de cadascun, la disponibilitat a servir la feligresia, el despreniment o l'afany d'enriquir-se, bo o no tan bon predicador..., són les virtuts que el poble valora d'un capellà i si un capellà té les virtuts sacerdotals que els fidels aprecien i valoren, no hi ha problemes i no podem oblidar que als pobles tot se sap i tot es judica. Potser on pitjor sigui acceptat sigui entre els altres capellans, perquè a l'hora de repartir les distribucions, com més són, manco toca a cadascun.

A Palma, el problema és molt diferent atesa la circumstància de l'abundància de clergat. Hi ha un fet que pens que pot donar-nos molta llum. Mentre s'anaven fent les gestions per a la creació de les noves parròquies, dia 20.10.1906 es publicà un edicte per cobrir una Vicaria a la parròquia de Santa Eulàlia. S'hi presentaren 18 preveres. Dia 20 de novembre es feren els exercicis al Seminari i dia primer de desembre fou nomenat, per un trienni, Mn. Francesc Segismond Forteza i Pinya (27).

Crec que cal valorar el factor personal, factor que és molt difícil calibrar. Mn. Tarongí ens parla de dos casos que ell havia viscut de manera ben propera perquè n'era família. Parla de Mn. Miquel Tarongí, que diu que morí encolicat, i de Mn. Ignasi Cortès, que emigrà a Mèxic. He de dir que foren molts els capellans mallorquins que anaren a Amèrica per tenir un queviure. N'hi havia fins i tot que a l'hora de fer el Títol de Patrimoni per poder accedir als Ordes Majors partien cap a Amèrica perquè sabien que allà serien ordenats sense aquest requisit.

Aquest factor personal el podem veure en dos germans: Mn.

Nicolau Cortès i Segura (1864-1939) i Mn. Manel (1868-1952), ambdós germans de l'avi matern de Carmel Bonnín i Cortès. El major, Mn. Nicolau, dia 27.09.1880, té 16 anys i s'examina de primer de llatí al Seminari. Seguí estudiant a l'Institut i aprovats els 4 cursos de llatí, passà a Filosofia. El curs 1884-85 començà la Teologia com a alumne extern. Sempre aconseguia la nota *Benemeritus*. A l'Advent de 1884 rebia la clerical Tonsura. Quan estudia 3r de Teologia, dia 17.12.1886 rep els Ordes Menors i el Sotsdiaconat, havent fet Títol de Patrimoni dia 25.08.1885. Fou ordenat diaca dia 26.03.1887, estudia 3r de Teologia. Dia 17.12.1887, estant en 4t de Teologia i essent seminarista extern, fou ordenat prevere. Havent descansat uns anys d'estudi, el curs 1890-91 fa el 5è de Teologia i el curs següent el 6è. No crec que s'examinàs en cap Universitat Eclesiàstica ni que obtingués cap grau acadèmic. Sempre exercí el ministeri a Mallorca, tenia fama de bon predicador i se'n conserven 75 sermons predicats a Ciutat i a la Part Forana entre 1891-1929, on trobam temes diversos: novenaris, quaresmes, panegírics, festes patronals, Sagrat Cor de Jesús i altres devocions (28). L'any 1920 fou nomenat vicari de Sant Nicolau, fruit de llargues estades a Establiments, on morí dia 23.01.1939 (29).

El seu germà, Mn. Manel, havia nascut el 1868 i dia 26.09.1883, als 14 anys, s'examinava al Seminari del primer curs de llatí. Aprovats els quatre cursos de llatí, en el curs 1887-88 fa el primer de Filosofia i l'acaba el curs 1889-90 com a alumne extern. Comença la Teologia el curs 1890-91 i començant-ne el segon curs fou tonsurat dia 19.09.1891. En aquest curs és alumne intern. Dia 24.09.1892, ha començat 3r de Teologia, rep els quatre Ordes Menors. Dia 17.02.1894, havent fet el Títol de Patrimoni, rebia el Sotsdiaconat. Començant el 5è de Teologia era ordenat diaca el 22.09.1894 i dia 09.03.1895 fou ordenat prevere. Aquest home tenia la sensació que no

era acceptat per part d'un sector del clergat mallorquí, per aquesta raó s'autoexilià a l'illa de Gomera (Canàries), exercint el ministeri en la parròquia de Vallehermoso. Retornat a Mallorca, vivia al carrer dels Bastaixos i era adscrit a la parròquia de Sant Nicolau, gaudint de passar estones de lleure vora la mar, a la casa que s'havia comprat a la zona des Molinar. Morí a Palma dia 06.08.1952 (30).

NOTES

1. Miquel Forteza a l'obra *Els descendents dels jueus conversos de Mallorca, quatre mots de la veritat*. Publicat a la col·lecció Xeixa l'any 1966 i una tercera edició a la Biblioteca Raixa, núm. 79. Editorial Moll Palma de Mallorca 1972. A la pàgina 19 ens diu que els llinatges Fuster, Martí i Miró són ambigus. N'hi ha que ho són i n'hi ha que no ho són. D'una manera senzilla el tema queda explicat en el volum II de la *Història de Mallorca* pàgines 119-120 VV.AA. Editorial Moll, Col·lecció Els treballs i els dies. 1982.
2. *Ibidem* pàg. 150.
3. *La Fee Triunfante en quatro autos* fou publicada l'any 1691 i l'any 1755 se'n feu una segona edició. Modernament l'any 1984 se'n feu una nova edició per l'editor Miquel Font, i el 1999 la tornà a reeditar com a segona edició.
4. Miquel Forteza, obra citada pàg. 42.
5. *Ibidem* pàg. 47.
6. «Article II Del nombre i qualitats dels col·legials: han de ser de pares honrats, no nascuts de pares heretges o de pares convertits de l'heretgia o d'altres infàmies.» *Constitutiones Col·legii sub invocatione B. Mariae semper Virginis Sapientiae Matris fundati*, al fulletó del P. Miquel Alcover *Noticia històrica de la Fundación, Progresos*

e Ilustres varones que ha producido el Colegio de la Sapiencia, pàg. 98-99.

7. Publicat per Leonard Muntaner. Editor, 2017 i recollit a l'entrevista que Llorenç Capellà li feu i que fou publicada a la revista *Brisas* de dia 03.06.2017. Es tracta de Mn. Joan Baptista Munar i Ramis. Costitx 09.06.1902 - Palma 1974, qui el 1918 entrà a la Sapiència, encara no havia complit els 18 anys, ordenat prevere el 28.12.1924. Exercí el ministeri en diferents llocs. El 1937 fou nomenat ecònom de Lloret, el 1947 de la populosa barriada de Santa Catalina i el 1951 ecònom de Sant Jaume. En el pontificat del Dr. Enciso Viana (1955-1964) fou canceller-secretari i exercint aquest càrrec fou nomenat visitador de la Sapiència. Es veu que hi havia coses que havien canviat dels estatuts de la Sapiència, però aquesta no. Per altra part Mn. Francesc Payeras i Mulet (1903-1966), rector del Seminari, s'oposà a aquest ingrés perquè Alenyar no era pobre.
8. Fiol i Tornila, Pere. *Estudio documentado del período 1891-1948 de la Historia del Seminario de Mallorca*. Tema 11 del LXVI Certamen Científic Literari pàg. 104.
9. És un llibre *in quarto* enquadernat en pergamí. Al lloc duu una etiqueta amb el número 1389 i a la portada, escrit a tinta, porta el número 1085.
10. *Constituciones. Estatutos, y Privilegios de la Universidad y Reyno de Mallorca*, pàgina 126.
11. Taronjí, José: *Algo sobre el estado religioso y social de la isla de Mallorca. Polémica contra las preocupaciones de clase. Capítulos para la Historia del pueblo Balear*. Palma de Mallorca Impremta de P. J. Gelabert, pàg. 27-28.
12. Ja a les Constitucions de la Universitat, en el decret reial d'aprovació dirigit al senyor bisbe dia 16.10.1697, a les pàgines 184-185 hi trobam «y assimismo mandamos

que los tres Seminarios, que ay en la parte forana se mantengan con calidad, que los lugares de Porreras, y de Inca, que tienen cuydado de destinar Maestros, para los suyos devan cuydar, y cuyden que los Maestros, que destinaren devan subir y suban examen para su destinación».

13. A.S. *Primer Libro de Matriculas del Seminario Conciliar de San Pedro de Mallorca empezado en el año 1830*, foli 1.
14. Aquest curs, a causa del «sorteo de los cien mil hombres ultimamente decretado», els que estaven en aquesta edat no pogueren sortir del seu poble, per aquesta raó la matrícula es va haver de fer dia 22.01.1836. A la fi del curs veim que hi ha hagut canvi de rector, car és Mn. Joan Gamundí qui presideix tots els exàmens, A.S. Libro I, foli 60.
15. Joan Gamundí i Penya (1791-1842). Havia nascut a Deià i el 1806 professà com a Franciscà. El 1816 era catedràtic de la Universitat Literària de Mallorca. En l'exclaustració de 1821 passà al clergat secular, on tenia dos germans, Mn. Andreu, que morí el 1825 essent el prior de la Sang, i Mn. Pere, que morí el 1817 essent el rector de Felanitx. El 1822 es doctorà en Dret Canònic. Fou el director de la Biblioteca Pública de Palma, recollí i classificà els llibres dels Convents. L'any 1837 publicà *Gramàtica escolar de la lengua castellana* i *Nociones elementales de ideología y lógica*.
16. Mn. Pere Antoni Marqués i Miró va morir a Sóller dia 12.02.1895, als 83 anys. Retornat d'Itàlia, fou nomenat vicari d'Alaró, on romangué 7 anys per passar a Sóller també com a vicari, càrrec que tingué durant 15 anys. Era conegut com el capellà Pinoi i durant un bon grapat d'anys pagà la renda de la casa que habitaren les Germanes de la Caritat quan fundaren a Sóller. BOBM

- 1895,100.
17. ACM Actes Capitulars 1843 seg. Folis 70v fins a 81.
 18. Mn. Cristòfol Feliu i Mora era natural de Porreres, on morí dia 08.08.1892 als 86 anys. Durant nou anys en fou vicerector i majordom BOBM 1892, 226.
 19. No apareix matriculat al Seminari durant els cursos de 1858 a 1863 per aquesta raó. Pens que es degué fer deixeble d'algun bon religiós exclaustrat, qui degué fer els certificats necessaris, i així compliria el seu ideal de juvenesa, ésser sacerdot.
 20. BOBM 1882, 296.
 21. Fiol i Tornila, Pere. Carbonell Castell, Xavier. *Miquel Tortell i Simó, sacerdot i organista*. Muro 2002 pàgines 76-79.
 22. BOBM 1891, 239.
 23. BOBM 1891, 305.
 24. A.S. Llibre I, folis 245-246.
 25. Ibídem, foli 262.
 26. Mn. Bartomeu Cortès i Pinya havia nascut a Palma dia 10.12.1862 i a Palma moriria dia 21.02.1947. Després de fer el Batxillerat a l'Institut entrà al Seminari i fou ordenat a Monti-sion amb tots els seus condeixebles, entre ells el futur bisbe Llompарт, dia 18 de desembre de 1886. Fou prevere adscrit a la parròquia de Sant Nicolau fins que dia 13.11.1905 fou nomenat secretari de la Inclusa, i l'any 1930 en fou nomenat director. Cal dir que, segons que ens diu Miquel Forteza a la pàgina 74 del llibre *Els descendents...*, un ajuntament republicà li va comanar el sermó de la Conquesta a la Seu. Ell, veient que el convit venia d'una entitat civil i no del Bisbat, sabent que un xueta no havia predicat mai a la Seu, no l'acceptà. Poc temps després, el canonge magistral Llorenç Moià i Ferrer (1857-1904), magistral de 1898 a 1904, demanà permís al senyor bisbe, i el va

fer predicar un diumenge llis.

27. BOBM 1906 Edicte pàg. 221; Nomenament 228-229. És l'únic xueta que s'hi presentà, els altres 17 són: Jaume Abraham Bestard, Gabriel Andreu Ballester, Jeroni Calafell Nadal, Macià Crespí Vidal, Mateu Coll Rubí, Joan Femenia Payeras, Gabriel Fiol Vallès, Joan Gual Siquier, Antoni Juan Ripoll, Bartomeu Juan i Coll, Pere Antoni Magraner Coll, Antoni Moragues Gual, Joan Munar Oliver, Jordi Poquet Fornés, Pere Quetgles Rayó, Bartomeu Vaquer Obrador, i Francesc Àngel Vidal Renois.
28. Mn. Bartomeu Bennàssar Vicens: «El sermó, vehicle de formació religiosa, moral i cívica». *Comunicació* núm. 32-33 (1984) pàg. 55-64, en presenta un estudi.
29. BOBM 1939, 25
30. BOBM 1952, 420. Cal dir que el segon i tercer de Teologia els feu com a seminarista extern, cosa estranya en aquell moment. Carmel Bonnín, en la recent publicació *El Secret de Cas Xigarro* (Leonard Muntaner, editor 2017), aporta diferent informació sobre aquests avantpassats seus.

S I G L E S

A.S. Arxiu del Seminari

BOBM *Butlletí Oficial del Bisbat de Mallorca*

Membres qualificats de la nostra Església que porten aquests llinatges

En aquest apartat voldríem parlar de diferents cristians mallorquins que han excel·lit per la seva aportació humana, cristiana i social a la nostra Església. Sabem de molts que són ben coneguts i valorats en el camp de les nostres lletres,

molts dels quals es declaraven ben obertament cristians, defensant aquells valors que mamaren en la Religió Catòlica. El llistat és llarg i la seva producció esponerosa. Altres han excel·lit en el camp de l'art i l'orfebreria religiosa que hi ha als nostres temples n'és un valuós testimoni. D'altres, bons coneixedors de la indústria i el comerç, han donat feina i menjar a nombroses famílies de la nostra terra i han fomentat el culte dels nostres temples pagant funcions religioses i obres materials de què encara ara podem gaudir. No han mancat xuetes que, exercint el ministeri sacerdotal, han estat, als ulls de la gent i de la jerarquia eclesiàstica, vertaders pares del poble i fidelíssims deixebles de Jesús. Sols mirant als nostres dies podem recordar **Mn. Pere Bonnín i Bonnín** (1903-1955), Fill Il·lustre de Manacor, a qui l'Ajuntament de Manacor dedicà un carrer (1955), i el de Sant Llorenç des Cardassar feu el mateix l'any 1983, i la biografia del qual fou publicada el 1960. **Mn. Antoni Aguiló i Valls** (1885-1976), a qui el 1997 li fou obert el procés de canonització, el 2006 l'Ajuntament de sa Pobla li dedicà un carrer i el 2007 fou publicada la seva biografia. I més recentment podem posar els ulls en el també prevere **Mn. Ferran Bonnín i Aguiló** (1930-2006) qui, en els nous temps que viu l'Església en la societat líquida que ens pertoca evangelitzar, va saber llegir els signes dels temps, i mirant Jesucrist, el seu Mestre i Model, intentà ser-ne un fidel deixeble i seguidor.

Com a seglars podríem posar els ulls en dos que fruitaren a Mallorca en temps molt diferents, però arrelats en Jesús i delerosos perquè Jesús fos conegut, estimat i seguit pels nostres conciutadans:

Estanislau de Kostka Aguiló i Aguiló. Palma (1859-1917). Segons la GEM, volum I, 39, erudit i bibliòfil. Fill de Tomàs Aguiló i Forteza. Es llicencià en dret civil i canònic

a la Universitat de València (1879). Ingressà el 1886 al Cos de Bibliotecaris i Arxivers i fou nomenat director de l'Arxiu Històric de Mallorca el 1895 i de la Biblioteca Provincial de Palma el 1902. El 1899 va ser elegit president de la Societat Arqueològica Lul·liana, i director del seu Bolletí, en el qual aparegueren la majoria dels seus treballs, alguns en col·laboració amb Josep Maria Quadrado. Va ésser membre de la Reial Acadèmia de la Història i de la Comissió Editora Lul·liana. Quan va morir donà la seva casa i la seva biblioteca a l'esmentada Societat Arqueològica Lul·liana, que en va fer la seva seu. No podem oblidar la gran vinculació eclesial que hi havia entre l'Arqueològica, sortida de l'Església i amb els estatuts fets pel bisbe Mateu Jaume. La Comissió Editora de l'obra de Llull fou creada pel bisbe Campins. I manco oblidar que la seva finca, ben propera a Ciutat, fou donada a l'Església perquè hi pogués aixecar tot el complex del conegut com Patronat Obrer, un temps ubicat a les mateixes avingudes i encara ara en la mateixa finca i fent un formidable servei a la societat i a l'Església.

Bonnín i Aguiló, Eduardo. Palma 04.05.1917 - 06.06.2008. La figura d'aquest cristià està ben arrelada en l'Acció Catòlica que l'Església de Mallorca va anar posant en marxa i donant vida a les nostres parròquies. La festa de Jesucrist Rei, establerta pel papa Pius XI el 1925, ja fou celebrada a la Seu el 1926, i el BOBM anava mostrant la manera d'anar implantant l'A.C. a les nostres parròquies. El Sínode Diocesà, celebrat pel bisbe Miralles el 1932, potencià la creació de la Junta Diocesana de l'A.C. La primera Assemblea Diocesana celebrada a Lluç el 1935 encoratjà la creació dels Cercles d'Estudi i fundà l'Escola de Dirigents, eines que bé treballaran pel gran esdeveniment que suposà la Peregrinació a Santiago de 1948, en la qual participaren 700 joves mallorquins. A la IX Assemblea de Joves que se celebrà a Palma, començant el

31.01.1948 a la Sapiència, Eduardo surt elegit com a president i a l'acte de clausura dona la consigna pel curs: «¡En marcha! Hay que cometer con brío inasequible al cansancio, la etapa que ha de llevar a los Jóvenes ante las sagradas cenizas del Apóstol de la Hispanidad.» Cal dir que Mn. Pere Sureda i Rosselló era el director espiritual de l'Escola de Dirigents i Mn. Sebastià Gayà i Riera n'era el consiliari.

Eduardo ja havia celebrat el primer Curset de Cristiandat el mes d'agost de 1944 i serà a partir de 1949 que es començaran a oficialitzar-se i enumerar-se.

Ens posàrem en contacte amb el moviment de Cursets perquè ens donassin la seva visió del fundador dels Cursets, i un veterà cursetista, Bartomeu Arrom, ens ha enviat aquestes paraules:

«Eduardo Bonnín Aguiló nació el cuatro de mayo de 1917 en el seno de una familia católica dedicada al comercio. Cursó estudios con los PP. Agustinos y en el Colegio de La Salle de Palma, pero, sobre todo, con profesores que sus padres contrataban al efecto. “Por tanto, Eduardo Bonnín se educó en un ambiente de fe profunda, de una forma aislada, en contacto prácticamente tan solo con los ambientes afines a su familia y con los ambientes rurales de la isla que correspondían a la actividad del comercio familiar.”

En 1937 Eduardo iniciará una experiencia que resultó esencial en su vida: la prestación del servicio militar obligatorio. “Eduardo Bonnín pasó bruscamente de vivir en unos ambientes tradicionales y cerrados a relacionarse con todas las clases sociales y con la realidad más auténtica de la juventud masculina de esa época” y “llegó en estos años a la conclusión que resultaría trascendental de que el hombre

“normal” que le rodeaba en el cuartel, pese a vivir en unos ambientes no solamente descristianizados, sino clara aunque calladamente hostiles a la religión católica, conservaba sin embargo intactos una serie de valores y comportamientos netamente evangélicos; más cristianos, a su parecer, que los imperantes en los ambientes “píos” que tan bien conocía”.

Un discurso de Pío XII, dirigido a los párrocos y cuaresmeros de Roma, el 6 de febrero de 1940, llamó la atención e hizo mella en el alma de Eduardo. Este hecho, junto a las reflexiones a que le había llevado su situación personal, dieron lugar a la redacción del texto del “Estudio del ambiente”, donde está ya condensado gran parte del contenido de los futuros Cursillos.

Toda esta inquietud cristalizó en el primer Cursillo de Cristiandad, que tuvo lugar del 20 al 23 de Agosto de 1944 en un chalet de Cala Figuera, convirtiendo a Eduardo en el primer rector de Cursillos de Cristiandad de la Historia.

Al principio solo se celebraron Cursillos en Mallorca, pero en 1953 ya se celebró el primero en Valencia y poco después el primero de Barcelona. Desde entonces su difusión ha sido constante, pudiéndose decir que en estos momentos están presentes en los Cinco Continentes.

Los Cursillos se definen como un método para dar a conocer la mejor noticia –la de que Dios nos ama– dada a conocer a lo mejor de nosotros mismos –que es nuestro ser de persona– transmitido a través del mejor medio –que es la amistad. Amor de Dios, persona y amistad están presentes en toda la mentalidad de los Cursillos.

Para realizar de un modo concreto esta amistad, los cursillistas tienen la Reunión de Grupo y las Ultreyas. Mediante la

primera se convive periódicamente, a la luz de la fe, el intento de ser cristiano de un grupo de amigos que se han escogido previamente, y, mediante la segunda, se pretende que esta experiencia llegue a los más posibles. Eduardo daba tanta importancia a la Reunión de Grupo que decía que se hacían Cursillos para que se hicieran reuniones de grupo y no reuniones de grupo para que se hicieran Cursillos.

Eduardo habló mucho sobre el concepto de persona. En el libro *Ideas Fundamentales*, dice: “Todo hombre, por el hecho de serlo, es persona. Es alguien fuente individual y permanente de valores vivos. Alguien singular, único, irreplicable, incanjeable, intransferible, vivo, consciente, dinámico, concreto, abierto a su propio valor y al de los demás.”

Daba tanta importancia al valor de la persona, que cualquier otra consideración, tal como rico o pobre, joven o viejo, hombre o mujer, o la pertenencia a una determinada raza o etnia carecían de relevancia para él.

Lo entrecomillado ha sido sacado del libro *Historia y Memoria de Cursillos* de Francisco Forteza Pujol.»

B. Arrom

Cal dir que la bibliografia sobre Eduardo i sobre els Cursets és llarga. I que existeix la Fundació Eduardo Bonnín Aguiló: <http://www.feba.info/> creada per preservar els llibres, documents i escrits d'Eduard.